AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
BAKI SLAVYAN UNİVERSİTETİ

HABİL MƏMMƏDOV

BOLQARISTAN TARİXİ

Dərslik

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirinin 10.01.2009-cu il tarixli 61 saylı əmri ilə dərslik kimi təsdiq edilmişdir.

«Elm və Təhsil» nəşriyyatı
Bakı – 2009

Elmi redaktor: tarix elmləri namizədi,dosent
Adil Əli – Əşrəf oğlu Rəcəbli
Bakı Slavyan Universitetinin Beynəlxalq münasibətlər və regionşünaslıq fakültəsinin dekanı

Rəyçilər: tarix elmləri namizədi
Sevda Bəhmən qızı Hüseynova
Bakı Dövlət Universitetinin Slavyan ölkələrinin tarixi kafedrasının dosenti

9(49)
+M51

269888

tarix elmləri namizədi
Rəcəb Əhməd oğlu Əliyev
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Türk və Şərqi Avropa xalqlarının tarixi və tarixin tədrisi metodikası kafedrasının dosenti

Hacı Rauf Məmmədcan oğlu
Bakı Slavyan Universitetinin Avropaşünaslıq kafedrasının baş müəllimi

Habil Nurkişi oğlu Məmmədov.
Bolqarıstan tarixi. (*Dərslik*).
Bakı, «Elm və Təhsil», 2009. – 272 səh.

Dərslik müəllifin Bakı Slavyan Universitetinin Beynəlxalq münasibətlər və regionşünaslıq fakültəsidə oxuduğu mühazirələr əsasında tərtib edilmişdir.

Dərslik üç bölmədən ibarətdir. Birinci bölmədə Bolqarıstanın ən qədim zamanlardan XVIII əsrədək olan tarixi işiqlandırılmışdır. İkinci bölmədə Bolqarıstan tarixinin XVIII əsrdən birinci dünya müharibəsinin sonlarınadək olan dövrü araşdırılmışdır. Üçüncü bölmədə isə Bolqarıstan tarixinin Birinci dünya müharibəsindən sonrakı müasir dövrü verilmiş, Bolqarıstan-Azərbaycan münasibətlərinin bütün aspektləri təhlil olunmuşdur.

Dərslik tarix və regionşünaslıq ixtisası üzrə təhsil alan tələbələr, magistrlar, aspirantlar, həmçinin müəllimlər və Bolqarıstanın tarixi ilə maraqlananlar üçün nəzərdə tutulmuşdur.

4702000000
――――――――― *Qrifli nəşr*
N - 098 - 2009

© «Elm və Təhsil», 2009
© H.N.Məmmədov, 2009

Bakı Dövlət Universiteti
ELMİ KİTABXANA

Kitabın içindəkilər

I BÖLMƏ

GİRİŞ
a) «Bolqarıstan tarixi» fənninin predmeti, məqsəd və vəzifələri, tədrisinin əhəmiyyəti........................ 11
b) Dövrləşdirmə, mənbəşünaslıq və tarixşünaslıq....12

I FƏSİL. Bolqarıstan ərazisi ən qədim zamanlardan erkən orta əsrlərə qədərki dövrdə
1.1. Bolqarıstan ərazisi ibtidai icma quruluşu dövründə.. 17
1.2. Antik dövrdə Bolqarıstan ərazisində etnik birliklər və etno-siyasi proseslər.................................. 19
1.3. Bolqarıstan ərazisi Roma və Bizans imperiyalarının tərkibində.. 22

II FƏSİL. VI-IX əsrin I yarısında Balkan yarımadasında etno-siyasi proseslər. Dunay Bulqar dövləti
2.1. VI – VII əsrlərdə slavyanların ictimai quruluşu və təsərrüfat məişəti. Dini etiqad......................... 26
2.2. Slavyanların Balkan yarımadasına axını, məskunlaşması və Bizans imperiyası (VI – VII əsrlər)... 28
2.3. VI – VII əsrlərdə bulqarların ictimai quruluşu, məşğuliyyəti və dini etiqadları............................. 31
2.4. Dunay Bulqar dövlətinin yaranması....................... 31
2.5. Bulqar xanlarının daxili və xarici siyasəti...............33
2.6. Feodal münasibətlərin inkişafı. Təsərrüfat............ 35

III FƏSİL. Bolqarıstan IX əsrin ikinci yarısı - XII əsrdə
3.1. Knyaz I Borisin hakimiyyəti illərində (852-889) xristianlığın qəbul edilməsi və onun nəticələri........37

3.2. Kilsə quruculuğu..38
3.3. Boqomilçilər hərəkatı..40
3.4. XI – XIV əsrlərdə bolqar kilsəsinin taleyi..............42
3.5. Knyaz Simeonun hakimiyyəti illərində Bolqarıstan dövlətinin daxili və xarici siyasəti..........................42
3.6. Bolqarıstanın mədəniyyət sahəsində nailiyyətləri..44
3.7. Birinci Bolqar çarlığının zəifləməsi........................45
3.8. Bolqar çarlığı 972-1018-ci illərdə..........................46
3.9. Bolqarıstanda Bizans ağalığının bərqərar olunması (1018-1186-cı illər)..47
3.10. Bolqar torpaqlarında azadlıq uğrunda mübarizə..48

IV FƏSİL. İkinci Bolqar çarlığı (XII-XIV əsrlər)

4.1. İkinci Bolqar çarlığında sosial-iqtisadi vəziyyət.. 51
4.2. Siyasi vəziyyət.. 53
4.3. İqtisadi-sosial strukturda yeniliklər....................... 56
4.4. Mərkəz və yerlərdə idarəetmə................................ 58
4.5. İvaylo üsyanı.. 58
4.6. XII-XIV əsrlərdə Bolqar xalqının mədəniyyəti. Xalq yaradıcılığı.. 59
4.7. Memarlıq və incəsənət..60
4.8. Mədəniyyət mərkəzləri və ədəbi yaradıcılıq........... 62
4.9. Bolqarların qonşu ölkələrlə mədəni əlaqələri..........64

V FƏSİL. Bolqarıstan Osmanlı imperiyasının tərkibində (XV-XVIII əsrlər)

5.1. Bolqarıstanın Osmanlılar tərəfindən fəthi........... 66
5.2. Osmanlı hakimiyyətinin etno-siyası mexanizmi 67
5.3. Türk fəthinin bolqarların tarixində yeri................ 70
5.4. XV – XVI əsrlərdə bolqar torpaqlarında sosial-iqtisadi vəziyyət.. 74

5.5. XVII əsrdə Osmanlı imperiyasında (bolqar torpaqlarında) böhran........ 82
5.6. XV-XVIII əsrlərdə Osmanlı hakimiyyətinə qarşı bolqarların mübarizəsi........ 83
5.7. XV-XVIII əsrlərdə bolqar xalqının mədəniyyəti........ 87

II BÖLMƏ

VI FƏSİL. ***XVIII-XIX əsrin birinci yarısında bolqar torpaqlarında sosial-iqtisadi və siyasi vəziyyət***

6.1. XVIII-XIX əsrin birinci yarısında bolqar torpaqlarının sosial-iqtisadi vəziyyətində dəyişikliklər........90
6.2. XVIII əsr - XIX əsrin birinci yarısında bolqar şəhər həyatı, sənətkarlıq və ticarət........ 92
6.3. Sosial strukturda dəyişikliklər........ 94
6.4. XVIII əsrin II yarısı – XIX əsrin birinci yarısında bolqar milli oyanışı. Dirçəlişin başlanması........96
6.5. Mədəni-maarifçilik hərəkatı........ 98
6.6. Müstəqil bolqar kilsəsinin yaradılması uğrunda mübarizənin başlanması........ 99

VII FƏSİL. ***Bolqarıstan XIX əsrin ikinci yarısında***

7.1. Sosial-iqtisadi həyatda yeni təzahürlər........102
7.2. İctimai hərəkat, bolqar mədəniyyətində yüksəliş........104
7.3. Kilsənin müstəqilliyinin bərpası........105
7.4. Bolqarların azadlıq hərəkatında milli-inqilabi istiqamətin formalaşması. Aprel üsyanı........107
7.5. 1877-1878-ci illər rus-türk müharibəsi........109
7.6. San-stefano sülh müqaviləsi.Berlin konqresinin qərarı........ 110